

Zdravotní pojištění zahraničních zaměstnanců a studentů na VŠ

Adam Ander

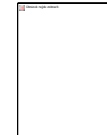
Kancelář zdravotního pojištění

16.10.2020

Kancelář zdravotního pojištění

(ex. Centrum mezistátních úhrad)

- Založeno r. 2001 jako sdružení zdravotních pojišťoven
- Styčný orgán ČR pro evropská koordinační nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009
- Národní kontaktní místo podle Směrnice o uplatňování práv pacientů v přeshraniční zdravotní péči č. 24/2011
- přístupové místo pro elektronickou výměnu dat a dokumentů mezi českým systémem zdravotního pojištění a ostatními státy
- Funkce KZP:
 - určování aplikovatelné legislativy o sociálním a zdravotním pojištění u neaktivních osob
 - agenda výjimek z příslušnosti k právním předpisům
 - styčný orgán ČR pro bilaterální smlouvy o sociálním zabezpečení

Právní předpisy

- Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004
 - Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009
 - Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010
 - Rozhodnutí Správní komise
 - Judikatura SD EU
 - Směrnice EU např. 24/2011 nebo 801/2016
 - Bilaterální smlouvy o sociálním zabezpečení
 - Národní předpisy
 - Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
 - Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění
-

Jednotlivé skupiny osob

1. CIZINCI Z EU, EHP A ŠVÝCARSKA

- Evropská koordinace systémů sociálního zabezpečení

2. OSTATNÍ CIZINCI

- bilaterální smlouvy o sociálním zabezpečení
 - zákon o veřejném zdravotním pojištění
 - nařízení 1231/2010
-

EU - Základy ve zkratce

1) PRINCIPY

- **zákaz diskriminace** – např. pro účast v pojištění nelze vyžadovat trvalý pobyt
- **příslušnost k právním předpisům jediného státu** – nelze si zachovat pojištění jako OBZP v ČR při práci v EU
- **asimilace skutečností** – zahraniční skutečnosti se posuzují stejně jakoby nastaly v ČR – státní pojištěnci

2) ROZSAH KOORDINACE

- **STÁTY** - EU, EHP (Norsko, Lichtenštejnsko, Island), Švýcarsko
- **OSOBY** – občané zmíněných států + občané ostatních zemí, kteří podléhají nebo podléhali právním předpisům ČR a jejichž situace není omezena na jediný ČR
- **DÁVKY** - dávky v nezaměstnanosti, dávky v nemoci (peněžité a věcné), dávky v mateřství, dávky v invaliditě, rodinné dávky, dávky ve stáří, pozůstalostní dávky, pracovní úrazy a nemoci z povolání, předdůchodové dávky, pohřebné

3) APLIKOVATELNÁ LEGISLATIVA

- **OBECNÁ PRAVIDLA** – PRACOVNÍCI – stát výkonu práce/pobírání dávek, NEAKTIVNÍ – stát bydliště
 - **ZVLÁŠTNÍ PRAVIDLA** – VYSLÁNÍ – krátkodobý výkon, SOUBĚH – výkon činnosti ve více státech, VÝJIMKY
 - **SPECIFICKÉ SKUPINY OSOB** – DŮCHODCI – stát vyplácející důchod, NRP – stejné předpisy jako živiitel
-

Zdravotní péče a pojištění

- Dostupnost zdravotní péče základem pro volný pohyb osob

ZÁKLADNÍ OTÁZKY

- **KDE BÝT POJIŠTĚN?**

- Stát pojištění se určí podle výše uvedených pravidel příslušnosti
- Konkrétní podmínky pro pojištění určují národní předpisy
 - (např. Odvod pojistného – kdy, kolik, komu)

- **NA JAKOU PÉČI MÁM NÁROK?**

- Nařízení určují tři základní „rozsahy péče“
 - plná, nezbytná, plánovaná
- Co konkrétně má být poskytnuto určuje národní předpis
 - jaká péče je hrazená, kolik je spoluúčast, která zařízení jsou smluvní

Kde být pojištěn

Obecná pravidla

Lze podléhat vždy jen předpisům jediného státu (celé sociální zabezpečení dohromady)

1. ekonomicky aktivní osoby

- pojištění ve státě zaměstnání nebo SVČ, příp. výplaty dávky plynoucí z předchozí aktivity (čl. 11/3/a)
- **ODCHYLKY/SPECIFICKÉ SITUACE** – vyslaní pracovníci, souběh výkonu činností ve více státech, úředníci, individuální výjimky, vojáci, námořníci, letové posádky

2. ekonomicky neaktivní osoby

- pojištění ve státě SKUTEČNÉHO bydliště (čl. 11/3/e)
- **ODCHYLKY/SPECIFICKÉ SITUACE** – nezaopatření rodinní příslušníci, důchodci

Střed zájmů osoby, nikoliv trvalý pobyt. V pochybnostech se zjišťuje dotazníkem o bydlišti.

Kde být pojištěn

SOUBĚHY (čl. 13)

Zaměstnanec má být pojištěn:

- a) Ve státě skutečného bydliště, pokud tu vykonává podstatnou část činnosti (více než 25% pracovní doby, odměny)
- b) Pokud zde nevykonává podstatnou činnost – různé varianty podle místa bydliště a sídla zaměstnavatele (čl. 13/1/b)

Zaměstnanec a zároveň OSVČ:

- Má být pojištěn ve státě zaměstnání
- **Je třeba formulář A1 (v ČR vydává ČSSZ)**
- **POJISTNÉ** se platí z celého (i zahraničního) příjmu, dohoda dle čl.21
- **PŘÍKLAD** – Zaměstnanec pracuje 50% v ČR, kde bydlí a 50% v Německu pro jiného zaměstnavatele, má A1 určující ČR. Pojištěn je v ČR, pojistné musí platit i německý zaměstnavatel.

Kde být pojištěn

VYSLANÍ (zaměstnanci, OSVČ obdobně)

- Zaměstnanec může zůstat pojištěn v původním státě pokud:
 - před vysláním pojištěn ve vysílajícím státě alespoň **1 měsíc**
 - předpokládaná doba vyslání **do 24 měsíců**
 - práce konána v **přímém vztahu** k vysílajícímu zaměstnavateli, tj.
 - není uzavřena nová pracovní smlouva v místě vyslání
 - vysílající zaměstnavatel pracovníka odměňuje (není čerpáno neplacené volno)
 - zaměstnanec **nenahrazuje** jiného vyslaného pracovníka
 - zaměstnavatel vyvíjí podstatnou činnost ve vysílajícím státě
- **Je třeba formulář A1 (v ČR vydává ČSSZ)**
- **PŘÍKLAD** – Německá automobilka vysílá do ČR na rok svého zaměstnance, platí ho, v ČR nemá smlouvu, má A1 = nebude pojištěn v ČR, i když zde vykonává práci.

Kde být pojištěn

FORMULÁŘ A1 (dříve E101)

Potvrzení o příslušnosti k právním předpisům sociálního zabezpečení

- Vyslání, souběh, individuální výjimka

Vystavování

- Vystavuje příslušná instituce státu bydliště
- Společná žádost zaměstnance a zaměstnavatele o vystavení
- V ČR posuzuje a vystavuje místně příslušná OSSZ
- Vystavený formulář je platný, dokud ho vystavující instituce nezruší.

Kde být pojištěn

EKONOMICKY NEAKTIVNÍ OSOBY – ODCHYLKY

A. NEZAOPATŘENÍ RODINNÍ PŘÍSLUŠNÍCI

- Model rodinného pojištění – NRP mají podléhat stejným předpisům jako živitel (čl. 32)

Příklad: Matka je doma v DE s dětmi, netrvá jí pracovní poměr, otec-manžel pracuje v ČR. Všichni budou pojištěni v ČR.

B. DŮCHODCI

- Má být pojištěn v tom státě, který mu vyplácí důchod
- V případě souběhu důchodu a výdělečné aktivity má přednost stát aktivity

Příklad: Profesor pobírá důchod z Francie a Německa, v ČR je zaměstnán. Pojištěn bude v ČR.

Kde být pojištěn

Dohoda zaměstnance a zaměstnavatele čl. 21

- Pokud jsou určeny zahraniční předpisy, má tam zaměstnavatel odvádět, podle tamních předpisů, v jimi předepsané výši
- Nebo uzavře se zaměstnancem dohodu, že si odvody zajistí sám:
 - Písemná dohoda dle čl. 21/2 nař. 987/2009
 - Oznámení instituci vystavující A1

2. Zaměstnavatel, který nemá místo podnikání v členském státě, jehož právní předpisy jsou použitelné, může se zaměstnancem uzavřít dohodu o tom, že zaměstnanec bude plnit povinnosti zaměstnavatele týkající se placení odvodů jeho jménem, aniž jsou dotčeny základní povinnosti zaměstnavatele. Zaměstnavatel zašle oznámení o takovém ujednání příslušné instituci tohoto členského státu.

Nároky na zdravotní péči

„Nařízení“

„Směrnice“

Nezbytná
péče

Plná péče

+

Plánovaná péče
se souhlasem

Plánovaná péče
bez souhlasu

„Nařízení“

Nezbytná péče – Evropský průkaz zdravotního pojištění

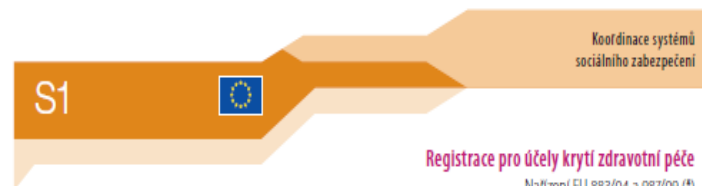
- Lékařsky nezbytná zdravotní péče s přihlédnutím k povaze nemoci a předpokládané době pobytu na území jiného státu.
- Péče musí být poskytnuta v takovém rozsahu, aby pacient nemusel odcestovat do země pojištění dříve, než zamýšlel.
- Vztahuje se i na chronická onemocnění!
- U chronických onemocnění je třeba domluvit kapacitu se zahraničním poskytovatelem

„Nařízení“

Plná péče – bydliště mimo stát pojištění

- Nárok na plnou zdravotní péči podle předpisů státu bydliště na náklady státu pojištění
- Bydlištěm se rozumí „**skutečné bydliště**“ – střed zájmů osoby
- **Formulář S1** (dříve E106, E109, E121)
- např. rodina žije v jiném státě než kde pracuje živitel
- např. důchodce pobírá jenom český důchod ale žije v Chorvatsku

INFORMACE PRO DRŽITELE

Toto osvědčení opravňuje vás a vaše rodinné příslušníky k nároku na věcné dávky (např. zdravotní péči, lékařskou péči atd.), v nemoci a mateřství a na rovnocenné otcovské dávky ve státě vašeho bydliště. Vaši rodinní příslušníci jsou kryti pouze tehdy, pokud splňují podmínky stanovené v právních předpisech státu bydliště. Osvědčení musí být co nejdříve předáno instituci zdravotního pojištění v místě bydliště (**). Seznam institucí zdravotního pojištění viz na: <http://ec.europa.eu/social-security-directory/>

1. OSOBNÍ ÚDAJE DRŽITELE			
1.1	Osobní identifikační číslo v příslušném členském státě		
1.2	Příjmení		
1.3	Jméno		
1.4	Rodné příjmení (***)		
1.5	Datum narození		
1.6	Adresa ve státu bydliště		
1.6.1	Ulice, č.	1.6.3	Poštovní směrovací číslo
1.6.2	Obec	1.6.4	Kód země
1.7	Status		
☐	1.7.1 Pojistěná osoba	☐	1.7.2 Rodinný příslušník pojistěné osoby
☐	1.7.3 Důchodce	☐	1.7.4 Rodinný příslušník důchodce
☐	1.7.5 Žadatel o důchod		

Student přijíždějící z EU / do EU

Kde má být pojištěn?

- Ekonomicky neaktivní student – pojištěn ve státě bydliště
- Za stát bydliště je u studentů považován stát původu (odkud pocházejí jeho příjmy)
- Zároveň může být našimi předpisy považován za nezaopatřeného rodinného příslušníka svých rodičů (do 26 let věku) – pojištění dle státu ekonomicky aktivních rodičů
- Doktorand nad 26let – pojištěn ve státě bydliště, pokud ČR – státní kategorie

Jak se zdravotní péčí?

- Evropský průkaz zdravotního pojištění – nezbytná péče
 - Volitelně komerční zdravotní pojištění – případný převoz zpět domů
 - Sporná otázka S1
-

Student-zaměstnanec na podlimitní DPP a DPČ

DPP (do 10.000,-/měs.) a DPČ (2.999,-/měs.)

Zaměstnanec nebo ne?

- zákon o veřejném zdravotním pojištění – není zaměstnanec
 - zákon o nemocenském pojištění – jsou to zaměstnání, ale nepojištěná
 - Všechny DPP a DPČ jsou pojištěny proti pracovním úrazům a nemocem z povolání – Kooperativa a.s.
 - Judikatura – co je zaměstnání určují národní předpisy, pokud je činnost „pojištěna“ byť jen v jediném systému je to zaměstnání
 - Dle ČSSZ a MPSV se jedná o zaměstnání ve smyslu koordinačních nařízení – tj. měla by být aplikovatelná česká legislativa
 - nesouhlas MZ ČR, KZP, ZP
-

Student-zaměstnanec na podlimitní DPP a DPČ

DPP (do 10.000,-/měs.) a DPČ (2.999,-/měs.)

Důsledky

- Pokud by byla aplikovatelná česká legislativa
 - Taková činnost „zdravotně“ nepojištěna v ČR
 - Zároveň ale může osoba přijít o pojištění v domovském státě (princip jedné aplikovatelné legislativy)
 - Pojištění v ČR jen pokud další relevantní důvody – skutečné bydliště
 - Jak platit pojistné? – OBZP
- Souběh DPP/DPČ v ČR a zaměstnání v EU
 - Nutno posuzovat jako souběh činností

Příklad: *Profesor HPP v SK, podlimitní DPP v ČR, bydliště v SK. Slovenská sociálna poisťovňa musí posoudit souběh a vystavit A1. Aplikovatelná bude slovenská legislativa. Dle SK legislativy jsou odvody už z prvního centu – žádné limity pro DPP a DPČ. Český zaměstnavatel musí odvádět pojistné do SK (přestože za stejného českého pracovníka neodvádí nic).*

Zaměstnanec přijíždějící z EU

Kde má být pojištěn?

- Výkon činnosti pouze v jediném státě (v ČR)
 - Na zaměstnance třeba nahlížet jako na klasického českého zaměstnance - přihlášení k pojištění, platba pojistného dle českých pravidel, žádné povinnosti vůči zahraničí
- Výkon činností ve více státech (ČR + zahraničí)
 - VŽDY je třeba formulář **A1**, pokud není k dispozici, odvádí dočasně zaměstnavatel v ČR
 - Formulář A1 vhodné zajišťovat s dostatečným předstihem
 - Pokud se zaměstnavatel zpětně dozví o A1, je třeba situaci zpětně vypořádat
 - Jsou-li určeny zahraniční předpisy jako aplikovatelné, je třeba plnit povinnosti zaměstnavatele v zahraničí
 - Zaměstnavatel sám zjistí, kam, kdy a kolik je třeba odvádět nebo uzavře dohodu se zaměstnancem, že za něj splní jeho povinnosti
- Rodinní příslušníci odvozují pojištění od živitele

Jak se zdravotní péčí?

- Plná péče ve státě pojištění
- Plná péče ve státě bydliště - S1
- Nezbytná péče všude jinde - EHIC

BILATERÁLNÍ SMLOUVY

- Některé smlouvy upravují pouze sociální oblast (bez zdravotního pojištění) – může být jiné řešení pro zdravotní pojištění než třeba pro důchodové
- Smlouvy upravující zdravotní pojištění:

Albánie	Turecko
Černá Hora	USA (od 1.5.2016)
Izrael	Tunisko
Japonsko	Sýrie
Severní Makedonie	(Bosna a Hercegovina (202?))
Srbsko	

Přehledy platných smluv

- <https://www.kancelarzp.cz/cs/pojistenci/prava-naroky-eu/dulezite-odkazy/mezinarodni-smlouvy>
- <https://www.mpsv.cz/web/cz/dvoustranne-smlouvy-o-socialnim-zabezpeceni>

OBECNÉ RYSY

- skromnější úprava než EU legislativa
 - obecně pojištění ve státě výkonu činnosti
 - Poskytování péče cizímu pojištěnci jen některé smlouvy
 - Zpravidla jen nutná a neodkladná péče (péče, jejíž poskytnutí nelze odložit, protože by tím bylo vážně ohroženo zdraví nebo život osoby)
 - rovnost nakládání
 - nejsou odvozené nároky RP
 - není obdoba formuláře S1
-

Bilaterální smlouvy – nárok na péči

- Albánie, Černá Hora, Severní Makedonie, Srbsko, Tunisko, Turecko
- nutná a neodkladná péče
 - formuláře XY/CZ 111
 - výpomocná registrace u české ZP → Potvrzení o registraci
 - pokud nedojde k výpomocné registraci:
 - pacient si zvolí výpomocnou ZP přímo ve zdravotnickém zařízení (hospitalizace)
 - pacient zaplatí za péči v hotovosti a následně požádá o refundaci ve státě pojištění, příp. dodatečná registrace (ambulantní ošetření) – smyslem je zabránit vzniku neuhrazených pohledávek českým zdravotnickým zařízením

Student z bilaterálního státu

Kde má být pojištěn?

- Ekonomicky neaktivní student – pojištěn ve státě bydliště

Na jakou péči má nárok?

- Student z AL, ME, RM, SRB, TN, TR – nárok na neodkladnou péči – formulář XX/CZ 111 + volitelné komerční pojištění
 - Student z ostatních států – bez nároku na péči – komerční pojištění
 - Vládní stipendisté, Bosna a Hercegovina, Kuba – péče na účet MZ ČR
-

Zaměstnanec z bilaterálního státu

Kde má být pojištěn?

- Výkon činnosti pouze v ČR – pojištěn v ČR
- Výkon činnosti v ČR a domovském státě – pojištění v obou státech, pojistné v ČR odváděno z činnosti v ČR
- Rodinní příslušníci nebudou pojištěni

Na jakou péči má nárok?

- Nárok na plnou péči v ČR (zelený průkaz)
- Neodkladnou péči v domovském státě CZ/XX 111

TŘETÍ STÁTY

- S osobami za třetích států je třeba zacházet dle zákona o veřejném zdravotním pojištění – tj. pojištění zaměstnanců a osob s TP
 - Zaměstnanci pojištění v ČR
 - Studenti nepojištění – nutné komerční pojištění
 - Rodinní příslušníci nepojištění
 - VÝJIMKY
 - Občan třetího (nebo i bilaterálního) státu, který migruje v rámci EU – na základě nařízení EU 1231/2010 je na něj a i na jeho rodinné příslušníky aplikovat evropská koordinační nařízení!
 - Občan třetího (nebo i bilaterálního) státu – výzkumný pracovník, rovné zacházení (Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801)
-

VZORY PRŮKAZŮ

EVROPSKÝ PRŮKAZ ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

3 Příjmení
NOVÁK

4 Jméno
JAN

5 Datum narození
01/12/1950

6 Číslo pojistěnce
5012019999

7 Kód ZP
11191 - VZP

8 Číslo průkazu
80203111910000000001

9 Platnost do
30/6/2024

 VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA ČESKÉ REPUBLIKY

Průkaz pojistěnce platný jen na území ČR.

3 Příjmení
NOVÁK

4 Jméno
JAN

5 Datum narození
01/12/1950

6 Číslo pojistěnce
5012019999

7 Kód ZP
11191 - VZP

8 Číslo průkazu
80203111910000000001

9 Platnost do
30/06/2014

 VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA ČESKÉ REPUBLIKY

Rozsah péče
PLNÁ PÉČE

Průkaz pojistěnce platný jen na území ČR - druh pojištění 4. Poskytnutou zdravotní péči účtuje zdravotnické zařízení podle metodiky samostatnými dávkami a fakturami.

3 Příjmení
NOVÁK

4 Jméno
JAN

5 Datum narození
01/12/1950

6 Číslo pojistěnce
5012019999

7 Kód ZP
11191 - VZP

8 Číslo průkazu
80203111910000000001

9 Platnost do
30/06/2014

DALŠÍ INFORMACE

- Kancelář zdravotního pojištění
 - obecné informace
<http://www.kancelarzp.cz/cs/pojistenci/prava-naroky-eu>
 - seznam zahraničních styčných míst
<http://www.kancelarzp.cz/cs/seznam-styčných-míst>
- MISSOC – Společný informační systém sociální ochrany
<http://www.missoc.org>

Děkuji za pozornost

Kancelář zdravotního pojištění

nám. W. Churchilla 2

130 00, Praha 3

tel.: 236 033 411

adam.ander@kancelarzp.cz

www.kancelarzp.cz